

**МІНІСТЕРСТВО ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я УКРАЇНИ
ХАРКІВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ МЕДИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
КАФЕДРА ФАРМАКОЛОГІЇ ТА МЕДИЧНОЇ РЕЦЕПТУРИ**



МАТЕРІАЛИ

**І науково-практичної інтернет-конференції
з міжнародною участю на тему «Сучасні аспекти досягнень
фундаментальних та прикладних медико-біологічних
напрямків медичної та фармацевтичної освіти та науки», яка
присвячена до 90-ї річниці з дня народження видатного
фармаколога, професора Киричок Людмили Трохимівни**

Харків, 17.11.2022

УДК 378:61:001(082) ХНМУ

Затверджено вченою радою ХНМУ.

Протокол № 8 від 27.10.2022 р.

Редакційна колегія

В.В. М'ясоєдов , Т.І. Єрмоленко, Г.О. Сирова, І.П. Мещерякова, О.М. Шаповал

Сучасні аспекти досягнень фундаментальних та прикладних медико-біологічних напрямків медичної та фармацевтичної освіти та науки: матеріали I науково-практичної інтернет-конференції з міжнародною участю, яка присвячена до 90-ї річниці з дня народження професора Л.Т.Киричок (ХНМУ, Харків, 17 листопада 2021 р.) / Міністерство охорони здоров'я України, Харк. нац.мед. унт. – Харків : ХНМУ, 2022. – 472 с.

Матеріали, наведені у збірнику, висвітлюють сучасні напрямки та шляхи підвищення якості медичної та фармацевтичної освіти, результати фундаментальних та прикладних наукових досліджень потенційних та нових лікарських засобів, інноваційні підходи підвищення якості фармакотерапії з позиції доказової медицини та управлінські, економічні та організаційні аспекти охорони здоров'я.

Збірник розрахований на науковців медичної галузі.

УДК 378:61:001(082) ХНМУ

© Харківський національний
медичний університет, 2022

Секція 2. Результати фундаментальних та прикладних наукових досліджень потенційних та нових лікарських засобів

ЧУТЛИВІСТЬ ДО АНТИБІОТИКІВ МІКРОБІОТИ ВЕРХНІХ ДИХАЛЬНИХ ШЛЯХІВ У ХВОРИХ НА ФАРИНГІТИ І ТОНЗИЛІТИ

Коваленко Н.І.¹, Вовк О.О.^{1,2}, Новікова І.В.²

¹Харківський національний медичний університет, м. Харків, Україна

²Комунальне некомерційне підприємство Харківської обласної ради

«Обласна клінічна лікарня», м. Харків, Україна

yatiger@ukr.net, vovkalexandra80@ukr.net, mkd112@ukr.net

Фарингіти і тонзиліти – поширені інфекційні захворювання верхніх дихальних шляхів, які мають вірусно-бактеріальну етіологію, причому бактеріальне походження фіксується лише у 15-30 % хворих (Осадчий О.І., 2021). Вибір тактики лікування ускладнюється розмаїттям збудників, складністю їх ідентифікації. У більшості випадків, якщо чинником захворювання є віруси, немає потреби в антибактеріальній терапії. Проте невирішеною проблемою залишається необхідність попередити можливі ускладнення, викликані умовно-патогенними бактеріями, особливо на фоні пониженої резистентності організму хворого. Важливим питанням залишається виправдане і раціональне використання антибіотиків з метою запобігання формування резистентності мікроорганізмів. Селекція і поширення резистентних штамів зумовлена широким необґрунтованим призначенням антибіотиків. Для попередження цього явища призначення антибіотиків доцільно лише при доведеній необхідності (Попович В.І., 2020).

Мета: визначення поширеності антибіотикорезистентних умовно-патогенних бактерій, представників мікробіоти верхніх дихальних шляхів.

Завдання: визначення чутливості до антибіотиків умовно-патогенних бактерій, виділених у хворих на фарингіти і тонзиліти.

Матеріали та методи дослідження. У роботі використані бактерій, виділені у 85 хворих на фарингіти і 43 хворих на тонзиліти. Чутливість мікроорганізмів до антибіотиків визначали згідно Наказу МОЗ України № 167 від 05.04.07 та «CLSI. Performance Standards for Antimicrobial Susceptibility Testing» (2022).

Результати та їх обговорення. У клінічному матеріалі (змиви з зіву) хворих на тонзиліти були ідентифіковані 57 штамів мікроорганізмів, серед яких 84,2 % - бактерії і 15,8 % гриби *C. albicans*. Найпоширенішими серед бактерій були стрептококи (47,2 %) і стафілококи (35,1 %). За частотою виділення умовно-патогенні коки розподілялися таким чином: стрептококи групи *viridans* (29,8 %), *S.aureus* (28,1 %), *S. anginosus* (10,5 %), *S. epidermidis* (7,0 %) і *S. pyogenes* (3,5%).

При вивченні чутливості бактерій до антибіотиків виявили поширення штамів з різною чутливістю до низки антибіотиків. Так, *S. aureus* був чутливий до цефтриаксону, оксациліну, норфлуксацину, офлуксацину і гентаміцину. Чутливими до азитроміцину були 93,7 % штамів стафілокока, до лінкоміцину – 86,7 %, а до пеніциліну – лише 37,5 % штамів. Пеніцилін, амоксицилін, цефтриаксон, цефотоксим, лінкоміцин і кліндаміцин були ефективними по відношенню до всіх досліджених штамів *S. anginosus*. Щодо інших антибіотиків, то було зареєстровано зниження чутливості стрептокока до азитроміцину (83,3 %), левофлуксацину (80 %), амоксициліну (66,7 %). *S. pyogenes* був чутливий лише до азитроміцину і левофлуксацину та резистентний до пеніциліну, амоксициліну і оксациліну у половині випадків.

У клінічному матеріалі хворих на фарингіти були ідентифіковані 117 штамів мікроорганізмів, із яких у 74,4 % хворих виділялися бактерії, а у 25,6 % – гриби роду *Candida*. Подібна тенденція спостерігалася у поширенні умовно-патогенних бактерій, а саме частка стрептококів становила 34,2 %, стафілококів - 26,5 %. Характеристика зустрічання окремих видів була такою:

S. viridans (18,8 %), *S. aureus* (15,4 %), *S. anginosus* (8,5 %), *S. pyogenes* (6,8 %), *S. anhemoliticus* (5,1 %), *S. epidermidis* і *S. mitis* (2,6 %), *S. pneumoniae* (0,95 %).

Щодо чутливості бактерій до антибіотиків, то дані різнилися залежно від класу антибіотиків. Представники цефалоспоринів – цефтриаксон і цефотаксим – були ефективні по відношенню до всіх досліджених штамів стафілококів і стрептококів. Три види стрептококів (*S. pyogenes*, *S. anginosus*, *S. viridans*) були чутливими до пеніциліну та амоксициліну. *S. aureus* проявив абсолютну чутливість до оксациліну, левофлоксацину і кліндаміцину. *S. pyogenes* і *S. viridans* продемонстрували чутливість до азитроміцину, кліндаміцину і лінкоміцину. Проте була зареєстрована значна кількість резистентних штамів до низки антибіотиків. Найбільшу резистентність проявили стрептококи до оксациліну: *S. pyogenes* (50 %), *S. anginosus* (44,4 %), *S. viridans* (33,3 %). *S. aureus* виявився стійким до пеніциліну у 40,9 % і до амоксициліну – у 36,4 % випадків. До азитроміцину були нечутливими 26,3 % штамів *S. aureus* і 55,6 % штамів *S. anginosus*. *S. pyogenes* був резистентний до левофлоксацину у 14,3 % випадків. Незважаючи на високу ефективність кліндаміцину і лінкоміцину до більшості видів, вони були ефективними по відношенню лише до половини штамів *S. anginosus*.

Таким чином, широке і безконтрольне використання антибіотиків та призначення їх не за доведеною необхідністю спричиняє формування та поширення резистентних штамів серед представників кокової мікробіоти верхніх дихальних шляхів.

Висновки. При інфекційних захворюваннях верхніх дихальних шляхів встановлено поширення штамів *S. aureus*, резистентних до пеніциліну, амоксициліну, азитроміцину. Стрептококи носоглотки проявили значу стійкість до оксациліну. Найвищу резистентність зафіксовано для *S. anginosus* до азитроміцину, амоксициліну, левофлоксацину, кліндаміцину і лінкоміцину.